

BJÖRSKOGS KYRKA

Björskogs prästgård 4:8, Björskogs församling, Kungsörs kommun, Västmanlands län

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Björskog är en socken i slättbygden mellan Arboga och Köping. Kyrkan ligger på en höjd i norra utkanten av stationssamhället Valskog. Två större järnvägslinjer förgrenar sig på ömse sidor om kyrkplatsen. Norr om kyrkan är den före detta komministergården från 1859, moderniserad 1949 och idag församlingshem – pastorsexpedition.

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården ligger i sluttande terräng och har utvidgats vid flera tillfällen, senaste gången västerut då det mesta av en medeltida bogårdsmur revs. Sten från muren återanvändes vid byggandet av ett gravkapell, invigt 1946.

Kyrkogårdens västra del, med gravkapell från 1946 och i förgrunden resten av en medeltida mur – Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Björskogs kyrka är treskeppig, en bred byggnad med måttligt sluttande sadeltak. Tornet i väster är förhållandevis litet till omfånget, med en fyrkantig lanternin. På norra sidan finns en sakristia med halvvalmat tak.

Kyrkans norra sida – Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Murarna består mest av natursten samt tegel i muröppningar. Sockeln är cementputsad och asfaltstruken. Fasaderna består av en grovkornig spritputs av KC-bruk som avfärgats ljusgul. Breda band av vit slätputs markerar omfattningar och hörn. Långhuset har en profilerad slätputsad gesims och tornet en konsolfris. I de höga stickbågiga fönsteröppningarna sitter zinkgröna fönstersnickerier och små rutor av klarglas. Vidare finns ett högre, rundbågigt korfönster med glasmålning. Västportalen i tornet är rundbågig med en port som klätts med fururomber. En samtidigt tillverkad port finns i kyrkans huvudingång i sydväst, vars portal dock är rak. Långhusets tak täcks med falsad, svartmålad plåt.

Kyrkorummet präglas av väggarnas effektfulla målning från 1905-06, komponerad av en bröstning i venetianskt rött med svartvit mittelbandslist och ovanför en kvaderindelning i gula/röda toner. Över mittskeppet är ett högt tunnvalv, försett med kassetter i stuck. Sidoskeppen har platta, putsade trätak med stucklister och takrosetter. De tre skeppen åtskiljs av sex kraftiga, räfflade kolonner i kompositordning. Gångar och kor har polerade, gråbruna kalkstensgolv. Bänkinredningen på furugolv är öppen, med gråmålade gavlar dekorerade med guldbronserade sniderier. Predikstolen invid främre norra pelaren tillkom 1802 och var placerad över altaret tills det omgestaltades 1906. Då utökades korfönstret och försågs med befintlig glasmålning. Altaret och framförvarande slutna altarring är likadant färgsatta som bänkinredningen.

Mittskeppet - Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Läktaren har en balkong med en sluten barriär, grå med snidade, förgyllda ornament. Över läktartrappan finns en vesperklocka upphängd. Orgeln har en fasad från 1737, medan verket ombyggs flera gånger sedan dess.

Glasade pardörrar på balansgångjärn leder ut mot tornets vapenhus, en mörk, smal passage som vanligen inte används. Väggar är slätputsade och strukna med ockragul emulsionsfärg och dörröverstycket mot kyrkorummet har inskriptionen ”Må Herren bevara din ingång och din utgång”.

Sakristian norr om kyrkorummet är ganska rymlig, inredd med allmogemöbler och moderna skåp för textilförvaring. Brädgolvet är lackat, väggarna målade med ljusgul emulsionsfärg och i taket är en handhyvlad panel som målats med grå oljefärg. Under sakristian finns sedan 1905-06 en källare av betong.

Digitalfoto Rolf
Hammariskiöld

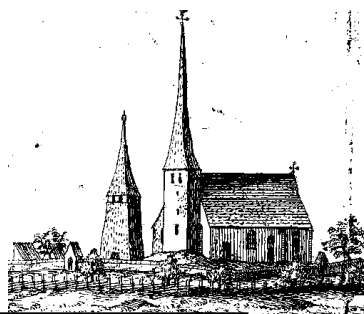

Kort historik

Platsens första stenkyrka sägs ha tillkommit omkring 1200. Tornets medeltida murverk finns kvar nedtill och delar av övriga kyrkans medeltida murar ingår i den nuvarande byggnaden, fast oklart i vilken omfattning.

Ursprungligen torde kyrkan ha omfattat ett skepp med vapenhus utbyggt i söder. Senare - närmare tidpunkt okänd - slogs valv över kyrkorummet som antagligen blev tvåskeppigt. Vid kyrkans utvidgning i slutet av medeltiden kom vapenhuset att bli inbyggt i en större byggnadsvolym som fick en säregen planindelning.

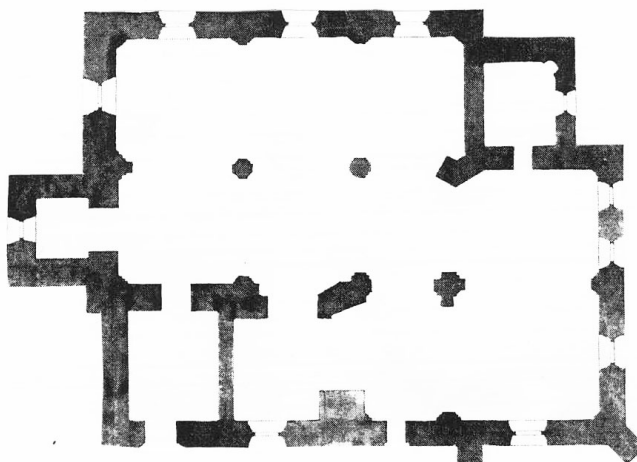
Under första hälften av 1600-talet upptogs fler fönsteröppningar och altare murades upp intill östra gavelväggen. Tornet förnyades 1649, då den kände Anders Tornresare byggde en hög, avsmalnande tornspira. Den och tornets mur skadades vid ett blixtnedslag 1693 men återuppbyggdes snart.

Björskogs kyrka på 1750-talet – teckning av Olof Grau

Ett nytt orgelverk blev insatt 1737 och en begränsad inre renovering skedde 1768, men annars tycks detta ha varit en period av bristande underhåll och kyrkan började förfalla. Vid biskopsvisitation 1788 konstaterades att taket läckte och krävde en stor reparation. Biskop Benzelstierna uppmanade församlingen att samtidigt riva kyrkorummets låga, murade valv och bärande pelare, för att vinna utrymme och få plats för en läktare. Uppmaningen hörsammades genom den då nytillträdde prosten Georg Kallstenius, vilken enträget drev frågan om kyrkans förnyelse. Ritningar till en radikal ombyggnad upprättades 1797 av Carl Fredrik Sundvall. Förslaget mötte först motstånd från inflytelserika församlingsbor men kom till utförande efter beslut på en extra sockenstämma.

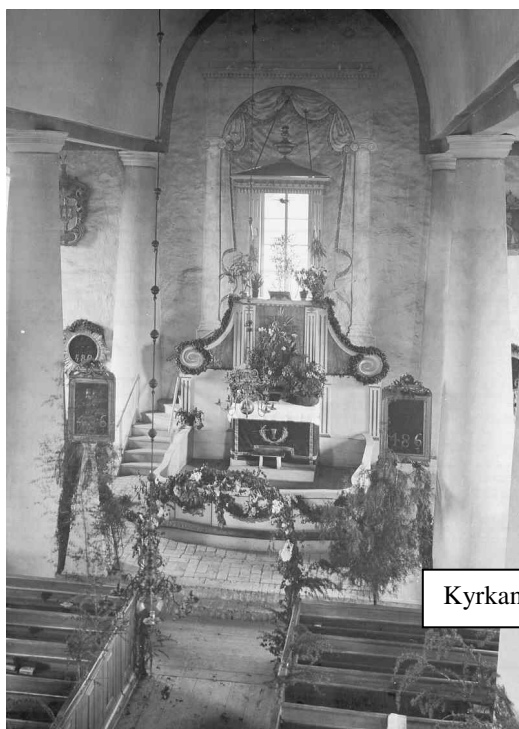
Kyrkans planindelning uppmättes 1796, fyra år före en radikal förnyelse som snarast kan ses som rivning och nybyggnad. Ritningen visar att den från början troligen enskeppiga kyrkan hade genomgått flera utvidgningar. Om dessa ger arkiven ingen upplysning, men prosten Kallstenius uppgav i en redogörelse att kyrkan var ”i många delar obekväm för åhörarna som för prästerna och trängsel tillika yppades därav att sakristian var inbyggd i kyrkan i östernorra hörnet och ett vapenhus inbyggt i västersödra hörnet”

Ett omfattande rivningsarbete inleddes den 5 maj 1800. Yttertaket nedtogs, liksom kyrkorummets valv och ”oförliga” pelare, samt murarna runt dåvarande sakristia och vapenhus. Ganska snabbt blev sedan de

yttre väggarna påmurade. I kyrkorummet uppfördes sex regelbundet placerade, runda pelare, sannolikt av sten från de raserade murverken. Därpå restes yttertaket som spånslogs och första söndagen i advent kunde gudstjänst hållas i den nya, treskeppiga kyrkan.

Under det följande året tillkom nya fönster och alla murverk putsades.

Kyrkans interiör 1805-1905

Fasaderna blev då avfärgade i en gråvit nyans. Mittskeppet täcktes med ett högt tunnvalv och sidoskeppen med platta tak. I koret lades tegelgolv och i resten av kyrkan trägolv.

År 1802 fullbordades kyrkans ombyggnad – snarare nybyggnad – då tornet fick en klockvåning, dit klockorna flyttades från klockstapeln som revs. Dessutom tillkom nuvarande lanternin, från början försedd med ett räcke. Invändigt byggdes västra sidans orgelläktare, fast orgeln från 1737 behölls, samt en sluten bänkinredning, vars gavlar och skärmar ådrades. Koret fick en tidstypisk altarpredikstol med förgyllda och marmorerade snickerier. Runt korfönstret målades draperier.

Under 1860- och 70-talen blev yttertaket spåntäckning successivt ersatt med falsad plåt och nuvarande fönster insattes. Lanterninen plåtkläddes och dess träräcke togs bort.

En större förnyelse skedde 1905-06 enligt program upprättat av hovintendent Gustav Lindgren. Fasadernas färgsättning ändrades då från vit till gul och hörnen pryddes med putsrustik. I kyrkorummet borttogs dåvarande bänkkvarter och golv, följt av urschaktning och delvis betonggjutning. I mittgångarna och på ömse sidor om altaret lades kvadratiska kalkstensplaner och på sidorna fernissade furugolv. Virket från de gamla bänkkvarteren återanvändes vid byggandet av nuvarande öppna bänkrader. Kolonnerna mellan mittskepp och sidoskeppen gjordes smäckrare genom avbilning nertill och ovanför putsades räfflor - kannelyrer. Väggarna jämnades genom bilning och fick sedan den målning som än idag sätter prägel på kyrkorummet. Mittskeppets tunnvalv och sidoskeppens platta tak pryddes med stuckaturer. Alla fönster kompletterades med innanfönster; fönstret bakom altaret högs upp betydligt och fick sitt nuvarande fönster med blyinfattat, målat glas. Altarpredikstolens korg och ljudtak fick ny placering vid främre norra pelaren. Ett nytt altare och altarring tillkom, vars färgsättning knöts till den nybyggda bänkinredningen. Den tidigare vinkällaren under sakristian förstörades för att kunna rymma vedeldad centralvärme, kalorifer. 1915 installerades ett större orgelverk med bibehållande av 1700-talets orgelfasad. 1927 försågs kyrkan med elbelysning och året därpå blev fasaderna avfärgade i en gråvit nyans.

Nästa mer genomgripande modernisering skedde 1955 under arkitekt Ragnar Jonssons ledning. Då renknackades ytterväggarna från befintlig fasadputs, så att murverken blev frilagda. Vid nyputsningen förenklades fasadernas uttryck genom att hörnen fick släta putslistor, istället för 1905-06 års putsrustik. Avfärgningen gjordes med gul kalkfärg och omfattningarna avfärgades vita. Dörrar och fönster har sedan dess varit målade med grön oljefärg. Tornets utseende ändrades genom att dess stora ljudluckor ersattes med smalare i par och lanterninen kläddes med kopparplåt. Vid de samtidiga inre arbetena borttogs bänkar i den främre södra delen för att anordna en dopplats. Kaloriferen i sakristians källare avlägsnades och kyrkan fick istället eluppvärmning. Kyrkorummets väggar rengjordes från sot och ommålades likadant som 1905-06, fast med modernare färgtyp.

Vid de senast gjorda yttre renoveringarna 1987/90 behölls kyrkans utseende oförändrat, liksom vid den senaste inre renoveringen 2002 som dock var ganska omfattande.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Björskogs kyrka har i sina yttre murar kvar medeltida murverk, men i vilken omfattning finns inte dokumenterat. I allt väsentligt är kyrkan att betrakta som nybyggd 1800-02, efter ritningar upprättade av Carl Fredrik Sundvall. Från denna tid är fönsterindelning, yttertak, sakristian, inre pelare och valv, samt tornets klockvåning och lanternin. Under 1860- och 70-talen blev yttertaket spåntäckning successivt ersatt med falsad plåt och nuvarande fönster insattes.

Vid hovintendent Gustav Lindgrens förnyelse 1905-06 tillkom den interiör som alltjämt präglar kyrkan: färgstarka väggmålningar, tak och valv prydda med stuckaturer, öppna bänkar vars gavlar dekorerats med guldbronserade sniderier, altare och predikstol i samma stil och korfönster med glasmålningar. Dopplatsen söder om koret iordningställdes vid 1955 års mer måttfulla omgestaltning. Då omdisponerades även sakristian, sedan kaloriferen borttagits och ersatts med elvärme.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Björskogs kyrka blev i stort sett nybyggd 1800-02 på en äldre grund. De ovanliga proportionerna avspeglar kyrkans medeltida byggnadsutveckling, som aldrig blivit närmare utredd. En byggnadsarkeologisk undersökning är önskvärd.
- Kyrkans interiör präglas i alla delar av en omgestaltning 1905-06. Såväl fast inredning som målningar är välbevarade och av stort värde.
- Till kyrkogårdens intressantare inslag hör resten av en medeltida bogårdsmur och gravkapellet från 1945-46, murat av gråsten och täckt med torvtak.

Redaktionella uppgifter

Inventeringsperiod: 2005-01

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift. Färdigställd 2005-05-18

Källor och litteratur

Otryckta källor

Kung Karls kyrkliga samfällighets arkiv (KKS):

- O I a: 3 Beskrivning över restaureringsarbeten, av Gustav Lindgren den 8/8 1905.
Rapport över befintliga förhållanden 1950, av Bernhard Schill. Arbetsbeskrivning av Bernhard Schill den 20/8-1954

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA):

- Ihrfors, Eric: Westmannia sacra, handskrift färdigställd 1899-1902, baserad på församlingsarkivens handlingar från äldsta tid till omkring 1900

Riksarkivet (RA):

- Överintendentsämbetets huvudarkiv D II bb: 1, B92; Relationsritning över kyrkans plan och förslagsritning till ombyggnad, av C F Lundvall 1796.
- Överintendentsämbetets huvudarkiv F II aaa; 16; Skrivelser 1797-1800 rörande planerad ombyggnad.

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

- Prästgårdsinventering 1976
- Rapport om kyrkans plåttak, av Anders Franzén 1990-03-19

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel E IV b: 11; Visitationerna 1853, 1860, 1868, 1878 & 1928
- Västerås domkapitel F III a: 30; Visitationshandling 1788
- Västerås domkapitel F III a: 32; Visitationshandling 1817
- Västerås domkapitel F III a: 36; Visitationshandling 1887

Litteratur

Ahlberg, Hakon och Björklund, Staffan: Västmanlands kyrkor i ord och bild - Förlag: Staffan Björklund 2000

Bentzer, Tage: Stiftskronika/*Julbok för Västerås stift 1946, s 204*

Boström, Erik: Medeltida kalkmålningar i Västmanlands län – en inventering
/Västmanlands museums årsskrift nr 62 - Västerås 1984/

Ekström: Västerås stifts herdaminne, del 1:2; Återstående församlingar – Västerås 1949

Grau, Olof: Beskrivning öfver Vestmanland, utgiven 1754, i ny upplaga utgiven av Västmanlands läns tidning 1904

Hammarskiöld, Rolf: Björskogs kyrka – byggnadshistoria i sammandrag och rapport om inre renovering 2003 - Västmanlands läns museum, kulturmiljöavdelningen rapport B 1 2003

Sjögren, Josef: Orgelverken i Västerås stift – En historisk översikt 1952, Nordiska museet/Stockholm 1952

Övriga tryckta källor

- Arbogaposten 1927-08-12
- Bärgslagsbladet 1987-02-03 och 1988-02-04

Sammanställning av viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1100-talet	Specifika inventarier – dopfont Nybyggnad (?)	Dopfontens fot har daterats till denna tid, vilket tolkats som att en träkyrka funnits här då. I tidigare publicerade texter har antagits att kyrkans torn skulle ha murats i försvarssyfte redan vid denna tid, men det är förmodligen en felaktig uppgift.		Ahlberg, s 34
1200 (ca)	Nybyggnad	Platsens första stenkyrka antas ha blivit uppförd, möjligen i anslutning till befintligt torn. Den omfattade från början ett skepp, med vapenhus utbyggt mot söder.		Ahlberg, s 34 Ekström, s 200
1346-49 (?)	Nybyggnad (?)	Den första stenkyrkan revs men tornet behölls och i dess anslutning uppfördes den alltjämt befintliga kyrkan. (Denna uppgift förefaller tvivelaktig)		Ahlberg, s 35
1507	Specifika inventarier – klocka	Storklockan göts		ATA: Ihrfors, s 1186 + inskription
1570	Fast inredning – orgel	Tidigaste uppgiften om att kyrkan hade orgelverk.		Sjögren, s 119
1579	Specifika inventarier – klocka	Lillklockan omgöts samma år som Petrus Arosenius konfirmerades till pastor.		Ekström, s 205-208 +inskription
1543-44	Ändring – ombyggnad, stomme	Byggarbeten pågick, oklart i vilken omfattning. ”tegelslagare, lertrampare och annat” avlönades med kyrkotionden. 1543: 26 mk 6 öre 8 pgr 1544: 24 mk 1 öre 1 pgr.		Ekström, s 205
1609-26		Under prosten G: s tid uppsattes skrank på korets västra sida och manfolksbänkar		ATA: Ihrfors, s 1187
1626-48	Fast inredning – predikstol	Predikstol tillkom		ATA: Ihrfors, s 1187
1630	Ändring – ombyggnad, fönster Fast inredning – altare	• Ett fönster i västra gaveln högs upp • Ett nytt altare byggdes intill östra gavelväggen, samtidigt som det gamla borttogs. • Nya korbänkar byggdes.		ATA: Ihrfors, s 1170
1632	Fast inredning – orgel	Orgelverket lagades		ATA: Ihrfors, s 1187
1649	Nybyggnad – torn	Nytt torn byggdes med tornspira med knoppar och kyrktupp (under prosten Carolus ämbetstid) Stora kyrkoreparationer skedde	Anders Tornresare	ATA: Ihrfors, s 1165-1166, 1923
1667	Äldre kulturhistorisk inventering	I kyrkorummet fanns kalkmålningar, vilket redovisades den 13 maj 1667 av dåvarande kyrkoherden, Laurentius Laurentij Swillingius. (redovisning lämnad till Rannsakingar)		Boström, s 34
1671	Vård/underhåll – stomme	• Tornet, klockstapeln och kyrkans tak reparerades. • Två ytterligare fönster togs upp • Stora klockan blev omgjuten • Nya bänkar blev byggda		VS: F III a: 11, visitation 1671 Inskription i klockan
1672-75		6-stämmig orgel installerades	Orgelbyggare Andreas Bengtsson	Sjögren, s 119-120

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1691	Fast inredning – orgel	Orgeln byggdes om och utökades med en stämma.	Petrus Bengtsson	Sjögren, s 120
1693	Brand	Vid blixtnedslag den 2 augusti 1693 skadades tornet svårt. Det återuppbyggdes på hösten samma år.		ATA: Ihrfors, s 1189
1695	Ändring – ombyggnad, fönster	En fönsteröppning i östra gaveln och tre i södra långsidan utvidgades och försågs med nya gallerfönster med blyinfattat glas. Befintliga fönster renoverades.		ATA: Ihrfors, s 1189
1729	Äldre kulturhistorisk inventering	Vid inventering konstaterades att inalles 14 murade gravar fanns inne i kyrkan.		Ihrfors, s 1171-1173
1737	Fast inredning – orgel	Ny orgel installerades i kyrkan.	Orgelbyggare Olof Hedlund, Stockholm	Sjögren, s 120-121 VS: F III a: 30, visitation 1788
1750-t	Äldre kulturhistorisk inventering (Olof Grau)	Då Olof Grau tecknade av kyrkan var den treskeppig med brutet tak. Tornet hade spetsig spira. Klockstapeln finns avbildad på västra sidan om kyrkobyggnaden.		Ahlberg, s 34 Grau, s 319
1768	Vård/underhåll – interiör	Bänkarna ombyggdes och målades Orgeln kompletterades	Orgelbyggare Mattias Swalberg	VS: F III a: 30, visitation 1788
1771	Specifika inventarier – kyrkklocka	Den 12 augusti 1771 nedtogs storklockan som spruckit vid ringningen över kung Adolf Fredrik. Den blev omgjuten samma år. Även lilla klockan göts om.		Ekström, s 105 Ihrfors, s 1180 Inskriptioner
1773		Församlingen beslutade att upphöra med bruket att ha gravplatser inne i kyrkan.		VS: F III a: 30, visitation 1788
1788	Äldre kulturhistorisk inventering (biskop Benzeltierna)	Vid visitation detta år konstaterades att yttertakets var i dåligt skick och snarast borde repareras. I samband med detta påtalade biskop Benzeltierna andra behov: Kyrkans inre tegelvalv och pelare borde tas bort och ersättas med ett trävalv, för att vinna utrymme och för att kunna bygga en läktare.		VS: F III a: 30, visitation den 13/7- 1788
1797	Ritning godkänd/bygglov	Ritningar till kyrkans ombyggnad upprättades	Hovintendent Carl Fredrik Sundvall	RA: Ö I Ä; D II bb; 1, B92
1797-1800		Inom församlingen rådde oenighet om kyrkans ombyggnad. Ärendet fördes upp till Överintendentsämbetet.		RA: Ö I Ä; F II aaa; 16
1800	Ändring – ombyggnad, stomme Valvslagning Ändring – ombyggnad, tak	Första etappen i en genomgripande ombyggnad: Dåvarande yttertak revs, liksom de medeltida valven och murarna vid vapenhuset och sakristian. Över kyrkorummet slogs nya valv av trä vilka vilade på kraftiga pelare. Nytt yttertak restes så snabbt att gudstjänst i det nya kyrkorummet kunde hållas den första advent 1800.	Arkitekt: Hovintendent Carl Fredrik Sundvall Byggladare: Slottsbyggmästare Rosen (vid Strömsholm)	ATA: Ihrfors, s 1183-84
1801	Ändring – ombyggnad	Kyrkorummets tak gipsades Murarna på den yttre och inre sidan rappades och vitlimmades, Tornet påbyggdes med en ny klockvåning, med stora, rundbågiga ljudöppningar, samt fyrkantig lanternin Nya fönster insattes - ”allt blev fullbordat som efter kontraktet tillhörde den antagne byggmästaren”	Byggladare: Slottsbyggmästare Rosen (vid Strömsholms slott)	ATA: Ihrfors, s 1184-85

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1802		År 1802 nyinreddes kyrkan med bänkar, altare och predikstol. Läktare med orgelverk uppsattes. (Starkt drivande bakom ombyggnaden 1800-02 var dåvarande prosten Kallstenius, som även finansierade en del av arbetena.)	Slottsbyggmästare Rosen (vid Strömsholms slott)	ATA: Ihrfors, s 1184-85
1807	Specifika inventarier – kyrkklocka	Församlingens klockor hade spruckit och var nästan utan allt ljud. Efter församlingens beslut sändes de till Stockholm, för att omgjutas av styck- och klockgjutarålderman herr Gerhard Horner, vilken samma månad lämnade dem färdiga på fartyg i Stockholm till skepparen Lindström i Arboga, vilken oaktat den sena årstiden och tilltagande kölden anlände till Kvicksund där församlingen avhämtade dem den 2 december.	Klockgjutare Gerhard Horner, Stockholm	Ihrfors, s 1182 VS: F III a: 32, visitation 1817 Inskription i klockan
1846	Fast inredning – orgel	Orgelverket reparerades	Orgelbyggare Granlund	VS: E IV b; 11, Visitation 1853
1853-60	Vård/underhåll – stomme	Sprickor i östra gavelns och sakristians murar lagades. Kyrkorummets valv och väggar lagades och avfärgades. Stora klockan blev omgjuten		VS: E IV b; 11, Visitation 1860 Inskription i klockan
1860-68	Ändring – ombyggnad, tak	Långhustaketets södra fall blev omlagt med falsad plåt. På norra sidan behölls tills vidare den gamla spåntäckningen.		VS: E IV b; 11, visitation 1868
1870-78	Vård/underhåll – exteriör	Fasaderna lagades och avfärgades Tornets lanternin ommålades och försågs med nya fönster Nytt kors av förgylld koppar restes Räcket av trä runt lanterninen borttogs och utsprånget jämte lanterninens tak plåtkläddes Oljemålade ljudluckor insattes Sakristian utrustades med järnkakelugn		VS: E IV b; 11, visitation 1878
1878-87	Ändring – ombyggnad, tak	Hela kyrkans tak blev plåttäckt Nya fönster blev insatta Dåvarande altarpredikstol försågs med ny trappuppgång Orgeln kompletterades Kaminer blev uppsatta.		VS: F III a; 36, visitation 1887

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1905-06	Ändring – restaurering, exteriör Ändring – ombyggnad, interiör Ändring – ombyggnad, golv Fast inredning – bänkinredning Arkitekturbunden utsmyckning - måleri, interiör Ändring – ombyggnad, fönster Teknisk installation – värme	Yttre upprustning och inre förnyelse: • Socklarna lagades och avfärgades. • Fasadputsen lagades och kalkavfärgades i gul nyans. Kyrkans hörn pryddes med putsrustik, medan dörr- och fönsteromfattningar slätputsades. • Fönsteröppningarna fick nya solbänkar av kalksten. • I mittgångarna och på ömse sidor om altaret lades kvadratiska kalkstensplaner i grusfyllning. • Under bänkkvarteren lades undergolv av betong, vilka påbyggdes med furugolv i nivå med mittgångarnas stengolv. • Kolonnerna mellan mittskepp och sidoskeppen gjordes smäckrare genom avbilning nertill. • På kolonnernas övre delar putsades räfflor. • Väggar och tak fick nya ytskikt. Nedre väggfält och kolonnernas baser målades venetianskt röda med kaseinfärg. • Väggarnas övre delar kalkavfärgades ockragula med röd-gul kvaderindelning. • I mittskeppets tunnvalv uppsattes kassetter i stuck medan sidoskeppets tak dekorerades med stucklister och takrosetter. • Putsade takytor målades med vit limfärg, stucken med oljefärg och dekorerades med oäkta bladguld • Den nybyggda öppna bänkinredningen, altarprydnad, läktare och orgelfasad oljemålades i pärlgrått. • Bänkarnas lister dekorerades med guldbrons, listverk på övriga snickerier oäkta bladguld. • Altarpredikstolen ersattes med en ny predikstol vid främre norra pelaren • Alla fönster kompletterades med innanfönster. • Fönstret bakom altaret höggs upp betydligt och fick sitt nuvarande fönster med blyinfattat, målat glas. • Vapenhusets väggar och tak kläddes med spåntande paneler. • Kyrkan fick ett nytt värmesystem. De vedeldade ugnarna ersattes med kalorifer i utvidgad källare under kyrkans sakristia, varifrån varmluft blåstes in genom gallerförsedda öppningar. • Vid ombyggnad av sakristian lades nya stålbjälklag och betonggolv.	Ritningar: Hovintendent Gustav Lindgren	KKS: O I a: 3 Beskrivning över restaureringsarb eten 8/8 1905 + Rapport över befintliga förhållanden 1950, av Bernhard Schill RA: Ö I Ä D II bb: 1, B92
1909	Specifika inventarier – kyrkklocka	Storklockan blev omgjuten till nuvarande skick.	Beckman & Co	Ahlberg, s 36
1915	Fast inredning – orgel	Nytt 14-stämmigt orgelverk installerades, med bibehållande av 1737 års orgelfasad.	Orgelbyggare Eskil Lundén, Göteborg	KKS: O I a: 3, Kontrakt 1914, Syn 12/4-1915

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1927	Teknisk installation – el	Kyrkan fick elektrisk belysning. Mässingskronorna från 1600- och 1700-talet elektrifierades Omkring 100 ljuspunkter insattes i kyrkan.	Arkitekt Sven Brandel Entreprenör: Vilhelm Eggers, Jäders bruk	KKS: O I a: 3, program november 1926 Arbogaposten 1927-08-12
1928	Ändring – restaurering – exteriör	Vid yttre renovering blev fasaden avfärgad i gråvit nyans medan omfattningarna behölls vita. Även inre renovering skedde (oklart i vilken omfattning).		KKS: O I a: 3, Tillstånd 27/4-1928 & rapport 1950 VS: E IV b; 11, visitation 1928
1932	Vård/underhåll – exteriör	Taket lagades och ommålades		
1937	Fast inredning – orgel	Orgelverket förnyades och fick ytterligare tre stämmor. Befintlig fasad bevarades.		Ahlberg, s 36
1945		Förslag till inre ommålning sammanställdes. Det kom aldrig till utförande	K M Westerberg	KKS: Förslag september 1945
1946	Nybyggnad	Kyrkogården utvidgades mot norr och ett gravkapell uppfördes. För utvidgningens skull revs västra kyrkogårdsmuren. De nya gravkvarteren anlades i terrasser. Gravkapellet utformades rustikt, med oputsade gråstensmurar och torvtak. Invigning skedde söndagen den 25 augusti 1946	Arkitekt Edvard Lundquist	ATA: Arbetsbeskrivning 10/2 1944 Bentzer, s 187
1954		Restaureringshandlingar sammanställdes av arkitekt B Schill		KKS: O I a: 3,
1955	Ändring – restaurering, exteriör Ändring – ombyggnad, exteriör Vård/underhåll – interiör Teknisk installation - värme	Yttre arbeten: - Huvuddelen av befintlig fasadputs knackades ner, nyputsning skedde med ”aktiverat” kalkcementbruk. - Den nya fasaden avfärgades med gul kalkfärg och omfattningarna avfärgades vita, en återgång till 1907 års färgställning. - Sockeln lagades med cementbruk och tjärades. - Dörrar och fönster ommålades med grön oljefärg. - Tornets stora, rundbågiga ljudöppningar ersattes med smalare i par. - Tornets täcktes med kopparplåt. Inre arbeten: - Kyrkorummet rengjordes från sot. - Vid följande ommålning valdes samma färgställning som tidigare, men <u>istället för</u> kasein-kalk- och limfärger användes genomgående emulsionsfärg. - Delar av kalkstensgolvet lades om. Cementgolvet i västra ingången revs och ersattes med kalksten. - Ny dopplats anordnades längst fram i kyrkan vid södra väggen, genom borttagande av bänkar. - Kaloriferen i sakristians källare avlägsnades och kyrkan fick istället eluppvärmning. - I urtaget efter gamla värmesystemet insattes skrudskåp, garderob och tvättrum.	Arkitekt Ragnar Jonsson (Bernhard Schill) Byggentreprenör Baggens Byggnads AB Måleri Arthur Kindgren & son, Köping Konservator Torsten Hjelm	KKS: O I a: 3, Arbetsbeskrivning 20/8-1954 Målerifaktura 1955-05-15

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1957	Fast inredning – orgel	Kororgel installerades i kyrkan. Läktarens orgelverk omdisponerades.		Wersell
1969	Vård/underhåll – exteriör	Plåttaket reparerades efter stormskador. Skadade skivplåtar ersattes med bandtäckning.	Byggmästare Larsson & Berg	VLM: Rapport 1990-03-19
1975	Specifika inventarier – kyrkklocka	Klockorna repareras		Inskription i tornets lanternin
1976	Ändring – ombyggnad, fönster	Lanterninens fönster blev utbytta		Inskription i tornets lanternin
1977	Vård/underhåll – exteriör	Kyrkans plåttak ommålades		Inskription i tornets lanternin
1984	Vård/underhåll – exteriör	Kyrkans plåttak ommålades		Inskription i tornets lanternin
1987	Vård/underhåll – exteriör	Fasadputsens lagades och avfärgas samma nyans som tidigare. Fönstren målades med zinkgrön oljefärg		Bärgslagsbladet 1987-02-03
1988	Fast inredning – orgel	Orgelverket renoverades	Bröderna Moberg orgelbyggeri	Bärgslagsbladet 1988-02-04
1990	Ändring ombyggnad, tak	Yttertakets plåttäckning utbyttes. Innan ny plåt lades skedde reparationer av rötskadat virke och plywoodskivor lades som underlag.		VLM: Rapport 1990-03-19 Bärgslagsbladet 1990-09-05
2002		Sakristians förvaringsskåp byggdes om.		Hammariskiöld, s 15
2003	Vård/underhåll – interiör	Stor inre renovering: • Nedre röda väggpartier målades om med emulsionsfärg i samma nyans. • Väggfälten ovanför rengjordes och målningen bättrades. • Taken rengjordes från befintlig färg, varefter ytorna lagades med kalkbruk och gips. • Taken ommålades med vit emulsionsfärg. • Fönstrens inre bågar tätades och ommålades. Korfönstret fick ett nyttillverkat innanfönster. • Bänkinredning och läktarbarriär rengjordes och ommålades. • Predikstolen rengjordes och den inbyggda kolonnbasen målades grå. • För att få bättre benutrymme avlägsnades ett antal bänkar längs norra långsidan. Justering av bänkplaceringen i mittskeppet görs. • Vapenhusets väggar ommålades i mer ockragul nyans, målning ovan dörr bättrades. • Sakristians väggar ommålades. • Ny ljudanläggning installerades. • Kyrkans elsystem förnyades.	Projektering: ECS-teknik AB Entreprenör – el: Mälardalens elektriska Entreprenör – måleri: Målerispectrum AB, Västerås	Hammariskiöld, s 11-16
2004-2005		Första vård- och underhållsplanen upprättades för Björskogs kyrka		